

Een gewonnen weddenschap

Column 13, 2009
Tom Eijsbouts

FD 6 november '09

Terecht reageerde de hoofdredacteur van deze krant zaterdag in zijn eigen column fel op Bal-kende's kwalificatie 'flauwekul' voor het nieuws in het FD dat de premier zich warmklep voor Brussel. Ook diens geringschatting van journalistieke belangstelling als 'spelletjes van de media' toonde weer niet de gave van het gelukkige woord. Zou het niet een schande zijn als de media deze verkiezing (want dat is het) links lieten liggen? Het is

al erg genoeg dat de meeste kandidaten voor de post, met uitzondering van de Luxemburger Juncker, niet openlijk voor de draad komen met hun brandende ambitie. Zoals het ijzer wordt gesmeed als het heet is, zo ontstaat begrip als het spanned is.

Van die spanning en haar spelculatie ben je als krant verplicht te profiteren. Als politicus mag je daar niet op neertkijken, zelfs niet voor de schijn. Voor mijzelf als onderzoeker heeft de nieuwe functie een eigen betekenis.

Zeven jaar terug, toen deze president aan de horizon verscheen, sloot ik op een congres een wedstrijd met een bekende bestuurskundige. Volgens hem is de wereld in het algemeen en die van het openbare gezag in het bijzonder aan het uiteenvallen in tijdelijke en wisselende structuren en verbanden. Ook de staten staan op verdwijnen.

Ik betwijfelde die theorie. Op mijn vraag een toekomstig feit te noemen dat haar eventueel zou weerleggen (dat is nog niet zo

eenvoudig) werden we het eens over de Europese president. De collega zei dat als de Europese Raad ooit zo'n president zou krijgen, dit feit zijn beeld van de wereld zou weerleggen. We sloten een weddenschap over de vraag of hij er gaat komen. Die weddenschap ga ik winnen per 1 december, als het nieuwe verdrag van kracht wordt.

Het is verbazend hoeveel onenigheid er ook onder wetenschappers is over de aard van de Unie. De president van de Europese Raad is een zeker bewijs dat de Unie niet een steeds grotere en meer vrijblijvende verzameling van landen en hun ambtenaren is, maar integendeel zich consolideert en duidelijker vorm aanneemt. Dat gaat veel langzamer

De president is een zeker bewijs dat de Unie zich consolideert en duidelijker vorm aanneemt

dan ik toen dacht, maar de weddenschap had geen termijn.

Behalve de genoemde bestuurskundige theorie weerlegt dit nieuws ook andere gekoesterde wetenschappelijke denkbeelden. Een daarvan heeft als uitgangspunt dat de macht in landen en organisaties steeds steviger in handen is van een veelheid van ambtelijke diensten, die zich tezamen aan het oog van de mensen onttrekken. Europa was altijd koren op de molen van de aanhangers hiervan. De president weerlegt dit 'paradigma'. Hij versterkt immers de in Europa nog prille scheiding tussen ambtelijk en politiek bestuur en, belangrijker, de prille onderschikking van ambtenaren aan de politiek.

Twintig jaar geleden viel de Berlijnse Muur. De nieuwe functie van Europees president is vrij direct daarop te herleiden. Zonder die gebeurtenis geen nieuwe leden en nieuwe dreiging voor de Unie en geen noodzaak tot betere leiding. Het verband tussen de twee is nog steeds verhelderend.

Vorig weekend waren Kohl, Bush en Gorbatsjov in Berlijn bijeen ter viering van de goede afloop van die revolutie van 1989. 'Niet wij maar de mensen waren de helden die dag', zei Gorbatsjov terecht. En hij prees zijn toenmalige tegenstander Ronald Reagan, die hem twee jaar tevoren had uitgedaagd met de oproep: 'Mr Gorbatsjov, tear down this wall'. 'We weten toch', zei de Rus, 'dat de eerste specialiteit van een president is dat hij een acteur moet zijn'.

Ook daarom is het misschien beter als onze Jan Peter die nieuwe baan niet krijgt.

Tom Eijsbouts is hoogleraar Europees constitutioneel recht en zijn geschiedenis aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit van Amsterdam.

De column van Henriëtte Prast verschijnt morgen, 7 november.